

ՄԷՃՄՈՒՄԻ ԱՆՊԱՐ

50 ԲԱՐՈ

50 ԲԱՐՈ

DIRECTION DU JOURNAL
MEDJMOUA-I-AHBAZ
65, Grand'rue de Péra, Taksim, 65

ԱՊՐԵՆԻ ԶԵՆՈՒԹՅԱՆ
Բարձրագույն խիստ 60 35
Բարձրագույն խիստ 85 45
Մեծագույն Երկրագործական խիստ 20 10

ԶԱՐԴԵՆՊԻՆ ԵՎ ԶՈՒՄՈՒՆԵՐ
ԿԵՆՏՐՈՆԻ ՆԵՐՈՒՆԻՆԵՐ
Երևանի խիստ արժանապատիվ

مجموعه اخبار
بک اوغلی تقسیم جاده سی و نهم و ۶۰

ՕՐՈՒՄՆ ՄԵՐ ԽՆԻՐԸ

Ե.

ԹԷ ԻՆՉ ՊԵՏԻ Է ՍՊԱՍՆԵՐ
ԱՊԱՐԱՆ ԶԱՐԴԱՊԵՏԵՆ

Կարևոր բարեմասնություն մ'ալ զոր
անդուշտ իրաւունք ունինք փնտռելու մեր
ապագայ Հայրապետին վրայ, արժանիք
գնահատելու, մարդ ճանչնալու բարեմաս-
նությունն է. Պետ մը որչափ և աշխոյժ
ու գործունէութիւն ունենայ, չկրնար ա-
մենուրեք լինել, չկրնար ամեն տեղ և ա-
մեն գործի ղեկիւն ըլլալ. Եւ յետոյ ոչ միայն
տեղւոյ՝ այլ և ժամանակի մը մէջ ամբող-
ջութեամբ, սահմանափակուած է իւր իսկ
գոյութիւնը. Արժանիք գնահատել, կարո-
ղագոյնները պաշտօնի կոչել՝ կերպիւ իւր
իւր կեանքը բազմապատկել է տեղւոյ և
ժամանակի մէջ: Եւրոպայի բարձրագոյն
կղերը և մանաւանդ Ս. Պապին այս մա-
սին սքանչելի տկարներ են մեզ կէտ ոչ
միշտ գէթ յաճախ Պիոս Թ. Հռոմէն դուրս
չէր ելներ, բայց ամբողջ Անգղիոյ կ'օգ-
տուէր իրմէ, վասն զի հակառակ անդա-
կան կղերին՝ Լոնտոնի արքեպիսկոպոս և
կարդինալ կը կարգէր գերագանց իմացա-
կանութիւն և արաշուշ հոգի մը, Ման-
նին, ինչպէս եւ բողոքական ծնած և
նախկին քաղաքի անկղերականութեան: Լե-
ւոն Ժ. Վ. վեց տարի է ի վեր ո'չ ևս է,
բայց դեռ իրեն կը պարտի Եկեղեցին և
պիտի պարտի ընդ երկար շատ բարիքներ,
քանի որ ինք բարձրագոյն վեհագոյն պաշ-
տօններու Սարգս մը (այսօր Պիոս Ժ.),
Կողմեր, Ռաբուլաներ, Ֆէրրարներ,
Էն, Երբ տկարամիտք ոմանք հաղուա-
գիւտ արժանիք մը վարկաբեկ կ'ուզէին
ընել Ուայքմէնի առջեւ, գերաւանձար և
հոգեւոր ծիրանաւորը պատասխանեց ա-
ռանց վարանելու. «Եթէ եպիսկոպոս մը
Մաննինի շման քահանայ մը չքաջակե-
րէ, Աստուծոյ սուկալի համար մը պիտի
տայ. ...» (1):

Եւ այնչափ մեծերուն որք սոյնպիսի
սկզբունքով մ'առաջնորդուած են միշտ,
և երբեք իրենց կամ ալոյց կիրքերուն չեն
զոհած Եկեղեցւոյ փառքը և հանրութեան
օգուտներն:

Գիտեմ թէ ամեն Հովիւ կարգինալ
Ուայքմէն կամ Լեւոն Ժ. Վ. չկարէ լինել,
սակայն երբեք պատճառ մը չէ՝ այս
իւր ստորադասներն առանց ուղղամտու-
թեան, առանց փափկանկրտութեան գոր-
ծածելու համար. ... Ընդհակառակն որ-
չափ աւելի խոնարհօրէն գիտակից լինի ոք
իւր չափաւորութեան, որչափ աւելի յըս-
տակօրէն անանէ դարուն և միջավայրին
շարահուն պիտոյից մեծութիւնն, այնչափ
աւելի պէտք է ջանադիր լինի յարգել ա-
մեն արժանիք, բեղմնաւորել ամեն տա-
ղանդ, քաջակերել ամեն բարեմասնու-
թիւն:

Եւ ասոր համար մէկէ աւելի պայման-
ներ անհրաժեշտ են:

Ա. Նախ ինք պէտք է արժանիք ու-
նենայ, վասն զի ինչպէս կ'ընէ ժողովը-

դական առածը. «սուկոյն արժէքն ասի-
րելը կը ճանչնայ»:

Բ. Սիրէ Եկեղեցին և Ազգը, հետեւա-
բար խորհի լըջօրէն իւր օրով և իրմէ
վերջ պատրաստել մարդիկ, կարող չարու-
նակելու իւր հանրագում գործերը, իւր
ազգայն ձեռնարկներն. «après moi le
déluge» կրնայ մեծաւորի մը յաւիտենա-
կան դատապարտութիւնը ներթել:

Գ. Զինի հպարտ ու անձնասէր, և
չվստիւնող երբեք թէ նոր ծագող արեւ մը
գայ իւր աստղը նսեմացնել:

Դ. Զինի կուսակցութեան մը մարդը,
այլ համապազ և ամենուրեք Աստուծոյ
մարդն, երկնային կամաց անխնհր հաւա-
տարիւմ գործադիրը:

Ե. Բարձր ու գերբնական հոգի ունե-
նայ, չողորմութեան չափով, չնթոյ-
ները չքաջակերէ. ազատաստներն — որք
իրենց համոզման քաջութիւնն ունին —
չառէ ու չհաւածէ: «Ուր ինչ գտանել
զուր անխնհր. և թեւեւ իւր աստղի քիչ
համարձակ գնչմարտութիւն չիցէ՝ քան
զայլ թերութիւնն նուազ երկրաւայրի»
(Ֆէրրար): Երանի՛ այն մեծաւորն որոյ մա-
սին ներքի է հուշակել ինչ որ կը գրէր
մեր անմահ Խորենացին ի գովեստ մեծին
Մարտիկոյ. «Ամբարտաւանութիւն և մար-
դանձութիւն ի նորա վարս տեղի գա-
նել երբեք ո'չ կարացին, այլ հեզ և լա-
ւակամ և բարեխորհուրդ գոյով, և երկ-
նայնոցն զարդարեալ սովորութեամբը
զինքն բոլորեց ցուցանել» (2):

Պէտք է նաեւ որ քահանայի բնա-
պետութիւնը դադրի այլեւս. ... Թէեւ
կաթողիկէ ենք մեք, ու ինչպէսեւ կա-
թողիկէութեան մէջ Գերագոյն Սուրբա-
պետը, Գրիգորի Փոխանորդն իսկ ոչինչ
կ'ընէ առանց օրէնքի, մեր մէջ դժբախ-
դաբար օրէնքն յարգել — բացառութիւնք
մէկ կողմ — սովորութիւն եղած չէ տա-
կաւին: Մեծեր ու փոքրեր՝ ամենքս ալ
տեսակ մը հանդէ, գերազանցութիւն կը
գտնենք գոգցեա կամապաշտութեան մէջ:
Հնազանդութիւնը կը գովենք ցործափ հը-
րամայոյն մենք ենք. ծուռ և կասկածոտ
աչօք կը նայինք իշխանութեան ցործափ
հպատակ ենք. ... Եւ սակայն Կաթողիկէ-
ութեան մէջ ոչինչ աւելի քաղցր պարտի
լինել քան հնազանդութիւնը, քանի որ
ո'չ ոք կը հրամայէ հոն, և ամեն ոք կը
հնազանդի, զի բուն հրամայոյն Աստուծոյ
է միայն: Այս չքեղ սկզբունքն, եղով, ի
գործնականին կիսամիտ եղած է մեր մէջ,
գուցէ անոր համար որ օրինաց խզմամբ
արդարաւարտով գործադրութիւն մը դուռն
ուրեք կ'երեւի: Ասի մեզք մը չէ՝ այլ
մեղքերու աղբիւր մը, Պանդորեան սուրճի
մ'է՝ ուստի յոգնադիմի ազէտք կը խու-
սեն դուրս: Սինչեւ կ'ընէ փոխանակ օրէն-
քի և կանոնի՝ քահանայը պիտի լինի
մեզ առաջնորդ: Կանոնադրութիւն մ'ու-
նինք ի ձեռն, յարգենք զայն մինչեւ որ
կատարեալագոյնը նորոհուի մեզ, քանի որ
լաւագոյն է թերի իսկ կանոնի մը հետե-
ւի քան բոլորովին անկանոն ու անխնա-
նօրէն գործել: Իսկ աչոյնց որք դրամա-
գուրս ըրած են գոչել ի դէպ և յանդէպ
թէ Հռոմ և Տէրութիւն չեն վաւերացու-

ցած զայն, կը հարցնեմ հրապարակաւ և
կը խնդրեմ որ հաճին պատասխանել. «Մի-
թէ Հռոմ և Տէրութիւն վաւերացուցած
են իրենց քահանայութեան և ցործներն»
Աւասիկ սոյնպիսի ապօրէն վարմունքի
մը երեսն է որ կորովի իշխանութեան մը
բաւն իսկ աստիկ եղած է մինչ չառնելուն,
մինչդեռ քաղաքակիրթ ազգեր կորովն
անհրաժեշտ պայմանը կը համարին բարե-
գործ և բեղմնաւոր իշխանութեան մը:
Երբ Առաջնորդի մը համար ըսինք թէ
խիստ է, կը կարծենք ամեն ըսած ըլ-
լալ ընդդէմ իրեն. մէկ և միավանկ բառի
մէջ համառօտեցինք իւր անասնելի թե-
րութեանց երկար ցուցակը, ինչ յաղթա-
նակ մեր ճարտարիւտութեան: Եւ ռակայն
միակ բանը զոր կը նշարեմ ևս հոս, առ
նուազն թիրիխացութիւն մ'է՝ անհեղեղ,
որոյ ամենապաշտ պատկերներ կը քաղենք
բաւական ժամանակէ ի վեր. ... Ինչ վը-
նաս ունի Պետի մը օրինաւոր խտրութիւ-
նը, և ինչ օգուտ կրնայ ունենայ երբեք
իւր օրինական, օրինաւոր մեղմութիւնն,
ինչ որ մեզ համար գերազանց անօրինա-
կարեւոր, կենսական է, և ինչ որ պարտի
մեր խորին ուշադրութիւնը գրաւել, խըս-
տութեան կամ մեղմութեան խնդրել չէ,
այլ օրինաւորութեան և ոչ-օրինաւորութեան
խնդրել:

Տարօրինակ բան, մինչ ուրիշ ազգեր
օտարներու փորձառութեան կ'օգտուին,
մենք մեր իսկ փորձառութեանն, ինչ կ'ը-
սեմ, մեր իսկ փորձանքներէն, տառա-
պանքներէն չենք ուղիւ օգտուիլ, և մեր
անխոնհրութեամբ, մեր նախապաշարու-
մանով կ'ուզենք միայն դեռ հոն ուր էինք
աստի 10-20 տարի առաջ, եթէ թող իշխա-
նութիւն մը քիչերու նպատաւար է, յոյժ
չառնելու համար, ընդհանրութեան համար
կործանում մ'է անհրաժեշտ: Եթէ անգոր իշ-
խանութիւն մը խորամանկները կ'ուրախա-
ցնէ, անմեղներու, պարտաճանաչներու,
բարեկէրներու արցունք թափել կուտայ:
Եթէ խորիմաստ ընկերաբանք գոված են
անցիւ իրանու իւրեւ մը, երբեք համակրած
չեն անցիւ իշխանութեան: Անտարակոյս ու-
շիմ ժողովուրդը մը Ազգայնական և Մաղ-
Մաննիներ չվստիւնար, այլ Թէրօհաններ
և Լուպէներ: Ան Պատմութեան անհեր-
քելի դասն. օրինաւոր խտրութիւն մը հա-
զար անգամ տեղի հետ ու ցանկալի է,
քան տկարութիւն մը որ իւր քահանայ-
քին կը հետեւի, Փորձով գիտենք թէ առ-
կարութեան ամենին մերձաւոր դրացին
անգլիկութիւնն է. ... Բայց աստի խիստ ու
արդար մեծաւորի մը ստորակարգեալք մը
ալ եւեթ ունին, իսկ թող և տկար մե-
ծաւորի մը հպատակներն անխնա ու հակա-
տական տկար, վասն զի առաջին ներկա-
յացողք կը յաջողին աղքատութիւն բանե-
ցնել և իրենց անձուկ տեսութեանց զոհել
լայնախոս ու փրկաւէտ առաջարկներ,
հանրօգուտ և բարեբար օրոյումներ, և ինչ
և ինչ:

Գրիգորիութեան հերոսներն՝ ամեն
դարերու և ամեն երկրներու մէջ՝ վսեմ
չեղանքով գոռացած են, ոյժ և զօրութիւն
հայցելով իշխանութեանն: Ս. Պետրոս
Դոմինիոս, կրօնաւոր, եպիսկոպոս, կար-
դինալ, վարդապետ Եկեղեցւոյ (1007-1072),
կը գրէր առ Կղեմէս Բ. Պապ. «Կանգ-
նեցէք, Գերբը. Տէր, կանգնեցէք ար-

դարութիւնն ոսնակոյն եղած, Եկեղեցա-
կան բարեկարգութիւնն հաստատեցէ հոգ-
րեղապէս, որպէս զի ամբարտաւանք խո-
նարին և խոնարհ քաջակերութիւն» (3):

Սուրբերու սոյն աղաղակն թող ննչէ
նաեւ մեր չրթանց վրայ. եթէ կ'ուզենք
ստուգիլ որ անցեալը դարմանուի, գեղ-
ծունեան սննդին, առաքելութիւնը
ծաղիկի գեղաբոյսը, և պատկեր կրօնն
Փրկչին՝ սէր և համակրութիւն, յարգանք
և հրացում ներսնէ Հայութեան և ընդ-
հանուր Արեւելոյ:

26 Նոյ. 1909

Ա. Գ. Մ.

ԵՐԵՄԻՍԿԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

7 Դեկտ. բազար իրքեսի

Երեմիսկանական ժողովուրդը իրենց
անվերջ ինքնաւոր, մէջնուտ Նիգամանով
Միլի մոնիպիւնէ Նոյնմարտէ քիւշա-
օրունաւ լազար կէտիւքէն, Կ-Բաթրիկ
Գայմազաններն թահթը բիւտաթիւնալ ազա-
օրունաւ լազար կէտիւքէն, միւշարիկէին ինքի-
լապ վէ Կիւքիւքէն թատիկիւն ինքի-
լապէն, պիւր միւտաթիւք կէտիւքէն օլտուղը
հալալէ, բազար իրքէնի կիւքէն, ալաֆ.
սաաթ 8 1/2 տա, Կ-Բաթրիկ լապէնիւք սա-
լոննաւ, մէջնալ ազաթ ինքնաւոր տա-
վէթ օլտուղը արը: Միւշարիկէն լապէն
հէմիլիթի հասէպիլը պիւր լապիլ սաթուն
տալի հալը պալունը արը: Կիւքիւքէն
չէրիւքէն Էրմէնիւքէն լապէնալար մուշար-
րիկէնիւքէն Աթիկ Էֆ. Մուշարիկէնիւքէն,
Տիգրան Էֆ. Արփիար, Երուսաղէմ Էֆ. Օտ-
եան վէ Ալոս Էֆ. Բէշեան՝ սաթուն մի-
կաննաւ կէտիւքէն տիւր:

Վազիթ մուշարիկէն, 58 բուշապան վէ
ալաւ երեմիսկանական 43 իւնիւն հազար
օլտուղ լապիլ վէրիւքէն, մէջնալ, Կ-
Բաթրիկ Գայմազան Ար. Պետրոս Եպս.
Գայմազաններն Գայմազանիկ վէ Արամ Էֆ.
Երամիւքէն Ատեմապետիկ թահթնաւ
քիւշաւ իսկիւքէն տիւր:

Էվվէա Մըրսուան Արմենիկ Էֆ. Սա-
ղըն, Հալապէն Պօղոս Էֆ. Արաբա-
նը, Սիվաթաւ Ալեքսան Էֆ. Թօփալ-
եանը, Թարապիւքիւքէն Գոյմանէս Էֆ.
Շահապետը, Գայմազանիւք Յովհ. Էֆ.
Ալաւալապիւք, Մարաշտան Արամ Էֆ.
Ինքիւքէններն, Երեմիսկան ինքիւքէնալար
տալի կէտիւք օլտու թէլիկապ, մաղապա
վէ տիկէր պազը Էվրաղ օլտուքէն տիւր:
Մըրսը վէ Մարտին Երեմիսկանալար Արմ-
նակ Էֆ. Մաղըզ իւլ Ապալ Մէսի Էֆ.
Գաղապէն, զոթիւն ինքիւքէնալ օլտուքէն,
Փաղաթ Էօլըր մէջնալարներ պիւրիւքէն-
եթէք իւլ քէլըքէն մէջնալ կէտիւքէն օլ-
տուքէն հասէպիլը միւշարիկէն տաւ օ-
լտուքէն օլտուքէնալ հալալ, պու. քէլըքէն
ղալպուպէլ լէրիւքէն հալալը մուշարիկէն
պիւքէն վէ. մէջնալ գալուլ իսկիւքէնա-
ւէն, իպալալարնալ գարար վէրիւքէն տիւր:
Այնի սէպիլը միւշարիկէն տաւ օլտուքէն
Պէրթիկ Երեմիսկանը Գրիգոր Էֆ. Պը-
լըքիւքէն տալի իպալար՝ պիւր միւտաթիւք
միւշարիկէն սաթա գալուլ իսկիւքէն տիւր:
Մէջնալ թեմիւքէն ինքիւքէնալ իսկիւքէն

(*) Ս. Գ. Դոմինիոսի նամակը, Գ.
Գրիգ. Ա.

(*) Histoire du card. Wiseman, par
Ward.

(*) Մովսիսի Խորենացւոյ Պատմ. Հա-
յոց, էջ 546:

